

**Proiectul GEF/PNUD „Evaluarea la nivel național a necesităților
pentru consolidarea capacității”**

RAPORTUL INTEGRAL

**al grupului de lucru “Conservarea
Biodiversității”**

Cuprins

1. Evaluarea stării actuale a cadrului politic, juridic și instituțional cu privire la conservarea biodiversității și utilizarea durabilă a componentelor ei	85
1.1. Cadrul politic	85
1.2. Cadrul juridic	87
1.2.1. Acte legislative:	87
1.2.2. Acte normative:	88
1.3. Cadrul instituțional	94
1.4. Concluzii și recomandări	95
Recomandări:	96
Propuneri generale reieșind din obiectivele proiectului:	96
2. Evaluarea capacităților naționale privind conservarea biodiversității și gestionarea resurselor biologice.	97
2.1. Prezentare generală	97
2.2. Barierele care au fost întâmpinate la realizarea obiectivelor:	98
2.3. Propuneri pentru depășirea barierelor:	99
2.4. 2.4. Concluzii și recomandări	99
3. Evaluarea capacităților naționale cu privire la securitatea biologică.....	101
3.1. 3.1. Prezentare generală	101
3.2. Concluzii și recomandări:	102
4. Evaluarea capacităților naționale cu privire la planificarea sistemică a fondului de arii naturale protejate.....	104
4.1. Prezentare generală	104
4.2. Identificarea și evaluarea activităților la nivel național și local.....	106
4.2.1. Ecosisteme zonale.....	110
4.2.2. Ecosisteme azonale.....	110
4.3. Planificarea și capacitatea de realizare a activităților planificate.	111
4.3.1. 4.3.1. Planificare	111
4.3.2. Responsabilități și proceduri.....	112
4.3.3. Capacitatea de realizare a activităților planificate.	113
4.4. Baza de date pentru planificarea sistemică.....	114
4.5. 4.5. Necesități naționale privind fortificarea capacității țării în domeniul planificării sistemice a conservării diversității biologice.	115
5. Evaluarea capacităților naționale cu privire la sistemul informațional, monitoring și baza de date în domeniul conservării biodiversității.....	117
5.1. Prezentare generală.....	117
5.2. Concluzii și recomandări	121
6. Rezumat general	124

1. Evaluarea stării actuale a cadrului politic, juridic și instituțional cu privire la conservarea biodiversității și utilizarea durabilă a componentelor ei

Evaluarea stării actuale a cadrului politic, juridic și instituțional în domeniul conservării biodiversității și utilizării durabile a componentelor ei a fost efectuată prin metoda de analiză directă a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și a actelor legislative și normative naționale.

1.1. Cadrul politic.

Cadrul politic existent este adecvat, favorabil și suficient pentru realizarea activităților de protecție, conservare și utilizare durabilă a biodiversității.

Republica Moldova practic a aderat sau a ratificat toate convențiile și protocoalele existente adecvate sau cu tangențe în domeniul protecției și conservării diversității biologice: Convenția privind conservarea vieții sălbatice și habitatelor naturale din Europa (Berna, 1979), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1546-XII din 23 iunie 1993; Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în context transfrontier (Espoo, 1991), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1546-XII din 23 iunie 1993; Convenția privind efectele transfrontiere ale accidentelor industriale (Helsinki, 1992), ratificată prin hotărârea Parlamentului Nr. 1546-XII din 23 iunie 1993; Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1546-XII din 23 iunie 1993; Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 457-XIII din 16 martie 1995; Protocolul de la Cartagena privind biosecuritatea, ratificat prin Legea nr. 1381 – XV din 11 octombrie 2002; Convenția cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (Rio de Janeiro, 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 404-XII din 12 iunie 1995; Protocolul de la Kyoto, aderare prin Legea nr. 29 – XV din 13 februarie 2003; Convenția asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanțe lungi (Geneva, 1979), ratificată prin hotărârea Parlamentului Nr. 399-XIII din 9 iulie 1995; Convenția privind protecția stratului de ozon (Viena, 1995), Protocolul de la Montreal referitor la substanțele ce distrug stratul de ozon (Montreal, 1979), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 966-XII din 27 iulie 1996; Convenția privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și a eliminării acestora (Basel, 1989), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1599-XIII din 10 martie 1998; Convenția

Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării în țările afectate de secetă (Paris, 1994), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 257-XIV din 24 decembrie 1998; Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Sofia, 1994), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 323-XIV din 17 martie 1999; Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la procesul adoptării deciziilor și accesul la justiție privind problemele de mediu (Aarhus, 1998), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999; Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 1971), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 504-XIV din 14 iulie 1999; Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (Bonn, 1979), Acordul privind conservarea liliecilor din Europa și Acordul privind conservarea păsărilor migratoare de apă african-euroasiatice, ratificate prin Legea nr. 1244 -XIV din 28 septembrie 2000; Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES) (Washington, 1973), ratificată prin Legea nr. 1246 -XIV din 28 septembrie 2000; Convenția privind peisajul european (Florența, 2000), ratificată prin Legea nr. 536-XV din 12 octombrie 2001; Convenția privind poluanții organici persistenti (Stocolm, 2001), ratificată prin Legea nr. 40-XV din 19 februarie 2004; Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural (Paris, 1972) Aderare – Legea nr.1113 – XV din 6 iunie 2002; Strategia Pan – Europeană privind diversitatea biologică și peisagistică (Sofia, 1995).

Legea de bază – Constituția Republicii Moldova – la Art. 37. Dreptul la un mediu înconjurător sănătos garantează dreptul fiecărui om „la un mediu înconjurător nepriemnic din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate”, precum și „accesul liber și la răspîndirea informațiilor veridice privitor la starea mediului natural”.

Art.4.Drepturile și libertățile omului stipulează:

„(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Obligațiile politice ale statului sînt redată în Art. 126. Economia:

„(2) Statul trebuie să asigure:

e) exploatarea rațională a pămîntului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale;

f) refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic;”

Reglementarea activităților în domeniul protecției și conservării biodiversității se efectuează prin intermediul actelor legislative și normative

emise conform competențelor de către autoritățile publice ale statului – Parlamentul, Președintele Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova, organele centrale de specialitate ale statului (ministere, departamente) și autoritățile administrației publice locale.

1.2. Cadrul juridic.

Cadrul legislativ-normativ al Republicii Moldova cu privire la conservarea biodiversității și utilizarea durabilă a resurselor biologice este constituit din următoarele legi și acte normative:

1.2.1. Acte legislative:

Constituția Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova (MO RM), 1994, nr.1, art. 1); Lege nr. 64 – XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern (republicată - MO RM, 2002, nr.131 - 133, art. 1018); Codul funciar nr. 828 – XII din 25 decembrie 1991(republicat - MO RM, 2001, nr. 107, art.817); Codul subsolului nr.1511-XII din 15.06.93 (MO RM, 1993, nr.11, art.325); Codului apelor nr. 1532-XII din 22 iunie 1993 (MO RM, 1993, nr.10, art. 287); Codul silvic nr. 887-XII din 21 iunie 1996 (MO RM, 1997, nr.4-5, art. 36); Codul contravențional (proiect); Codul penal al Republicii Moldova (MO RM, 2002, nr.128 - 129, art. 1012); Lege nr. 1515-XII din 16 iunie 1993 privind protecția mediului înconjurător (MO RM, 1993, nr.10, partea I, art. 283); Legea nr.440-XIII din 27 aprilie 1995 cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (MO RM, 1995, nr.43, art. 482); Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995 (MO RM, 1995, nr.62 - 63, art. 688); Lege nr.835 – XIII din 17 mai 1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului (MO RM, 1997, nr.1 - 2, art. 2); Lege nr. 851 – XIII din 29 mai 1996 privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător (MO RM, 1996, nr. 52 - 53, art. 494); Lege nr. 1102 – XXIII din 6 februarie 1997 cu privire la resursele naturale (MO RM, 1997, nr.40, art. 337); Lege nr. 1538-XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat MO RM, 1998, nr. 66 - 68, art. 154); Lege nr. 186 – XIV din 6 noiembrie 1998 privind administrația publică locală (republicată - MO RM, 2002, nr.33 - 35, art. 190); Lege nr. 591 – XIV din 23 septembrie 1999 cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 133 - 134, art. 649); Lege nr. 612 – XIV din 1 octombrie 1999 cu privire la protecția plantelor (MO RM, 1999, nr. 133 - 134, art. 651); Legea turismului nr. 798 – XIV din 11 februarie 2000 (MO RM, 2000, nr. 54 - 56, art. 357); Lege nr. 981 – XIV din 11 mai 2000 privind terenurile proprietate publică și delimitarea lor (MO

RM, 2000, nr.94-97, art. 672); Lege nr. 1041 – XIV din 15 iunie 2000 pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate (MO RM, 2000, nr.141-143, art. 1015); Lege nr.755 – XV din 21 decembrie 2001 privind securitatea biologică (MO RM, 2002, nr.75, art. 631); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1246 – XIII din 10 iulie 1997 cu privire la măsurile de ameliorare a stării ecologice a fluviului Nistru (MO RM, 1997, nr.48, art. 421); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 112 – XV din 27 aprilie 2001 cu privire la aprobarea Strategiei naționale și a Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice (MO RM, 2001, nr.90 - 91, art.700); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 350 – XV din 12 iulie 2001 pentru aprobarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova (MO RM, 2001, nr.133 - 135, art. 1021); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 605 – XV din 2 noiembrie 2001 privind aprobarea Concepției politicii de mediu a Republicii Moldova (MO RM, 2002, nr.9 - 10, art. 20).

1.2.2. Acte normative:

Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 321 din 6 octombrie 1995 cu privire la Programul național strategic de acțiuni în domeniul protecției mediului înconjurător;

Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1105 – III din 6 februarie 2003 pentru inițierea negocierilor în vederea încheierii Convenției între Republica Moldova, Republica Polonă și Ucraina privind conservarea diversității landșaftice și biologice și utilizarea rațională a resurselor naturale ale bazinului fluviului Nistru (MO RM, 2003, nr.20 - 22, art. 69); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1007 din 6 august 1997 cu privire la evidența de stat a fondului forestier (MO RM, 1997, nr.82 - 83 , art.827); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1008 din 6 august 1997 cu privire la clasificarea pădurilor pe grupe și categorii funcționale MO RM, 1997, nr. 82 - 83 , art. 828); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 988 din 21 septembrie 1998 despre aprobarea Regulamentului privind fondurile ecologice (MO RM, 1998, nr. 92 – 93, art.962); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1203 din 14 decembrie 1998 cu privire la crearea Centrului de Resurse Genetice Vegetale din Moldova (MO RM, 1998, nr. 114 - 115 , art. 1136); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 367 din 13 aprilie 2000 privind aprobarea Programului național de acțiuni pentru combaterea deșertificării (MO RM, 2000, nr. 46 - 49, art. 470); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.414 din 2 mai 2000 privind aprobarea Regulamentului Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat (MO RM, 2000, nr. 54 - 56, art. 496); Hotărârea

Guvernului Republicii Moldova nr. 676 din 11 iulie 2000 cu privire la procedura unică de ținere a evidenței spațiilor verzi ale localităților urbane și rurale (MO RM, 2000, nr. 84 - 87, art. 761); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 782 din 3 august 2000 pentru aprobarea regulamentelor-cadru ale parcurilor naționale, monumentelor naturii, rezervațiilor de resurse și rezervațiilor biosferei (MO RM, 2000, nr. 102 - 105, art. 879); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 784 din 3 august 2000 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la ariile cu management multifuncțional, Regulamentului-cadru cu privire la rezervațiile naturale, Regulamentului-cadru cu privire la rezervațiile peisagistice și Regulamentului-cadru cu privire la monumentele de arhitectură peisageră (MO RM, 2000, nr. 102 - 105, art.881);

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 785 din 3 august 2000 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la grădinile botanice, Regulamentului-cadru cu privire la grădinile dendrologice, Regulamentului-cadru cu privire la grădinile zoologice, Regulamentului-cadru cu privire la rezervațiile științifice (MO RM, 2000, nr. 102 - 105, art. 882); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 851 din 8 august 2000 cu privire la aprobarea Acordului între ministerul Mediului al Republicii Moldova, Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului din România și Ministerul Protecției Mediului și Resurselor Naturale al Ucrainei privind managementul comun al ariilor naturale protejate din Delta Dunării și Prutul de Jos (MO RM, 2000, nr. 102 - 105, art. 896); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1009 din 5 octombrie 2000 despre aprobarea Regulamentului privind zonele protejate naturale și construite (MO RM, 2000, nr. 127 - 129, art. 1114); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 32 din 16 ianuarie 2001 cu privire la stabilirea zonelor și fișilor de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (MO RM, 2001, nr.57 - 58, art.366); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr 107 din 7 februarie 2001 despre executarea Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 595 din 29 octombrie 1996 și unele măsuri suplimentare pentru optimizarea gestionării gospodăriei silvice și protecția vegetației forestiere (MO RM, 2001, nr. 19 - 20, art. 158); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 460 din 15 iunie 2001 cu privire la funcțiile de bază și structura Ministerului Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului (MO RM, 2001, nr. 64 - 66, art. 497); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 487 din 19 iunie 2001 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru sănătate în relație cu mediul (MO RM, 2001, nr. 75 - 77, art. 574); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 557 din 28 iunie 2001 cu privire la reorganizarea Serviciului Silvic de Stat (MO RM, 2001, nr. 75 - 77, art. 594); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 703 din 23 iulie 2001 cu privire la Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și

Dezvoltării Teritoriului (MO RM, 2001, nr. 85, art. 729); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1432 din 21 decembrie 2001 cu privire la constituirea Consiliului coordonator interdepartamental pentru promovarea Strategiei naționale și Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice (MO RM, 2001, nr. 158 - 160, art. 1432); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 581 din 8 mai 2002 cu privire la crearea Comitetului Național Ramsar”(MO RM, 2002, nr. 66 - 68, art. 680); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 803 din 19 iunie 2002 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată (MO RM, 2002, nr. 95, art. 935);Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 447 din 17 aprilie 2003 cu privire la aprobarea Programului național de asigurare a securității ecologice (MO RM, 2003, nr. 77 – 79, art. 477); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 636 din 26 mai 2003 cu privire la aprobarea Programului de valorificare a terenurilor noi și de sporire a fertilității solurilor (MO RM, 2003, nr. 99 - 103 , art. 636); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 737 din 17 iunie 2003 cu privire la aprobarea Programului de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003 – 2020 (MO RM, 2003, nr. 132 - 133, art. 788); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 739 din 17 iunie 2003 cu privire la implementarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier (MO RM, 2003, nr. 126 - 131, art. 777); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 740 din 17 iunie 2003 pentru aprobarea actelor normative vizînd gestionarea gospodăriei silvice (MO RM, 2003, nr. 126 - 131, art. 778); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1107 din 11 septembrie 2003 despre aprobarea Regulamentului cu privire la înființarea, înregistrarea, completarea, păstrarea, exportul și importul colecțiilor de animale și plante din flora și fauna sălbatică (MO RM, 2003, nr.204-207 , art.1176); HGRM nr.27 din 19.01.04 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autorizarea tăierilor în fondul forestier și vegetația forestieră din afara fondului forestier (MO RM, 2004, nr. 19-21, art.155); Regulamentul monumentului de arhitectură peisageră „Parcul din s.Mîndic” – aprobat de ministrul ecologiei, construcțiilor și dezvoltării teritoriului dl Gh. Duca la 5.11.01, ministrul culturii dl. Ion Păcuraru la 2.11.01; Procedura de autorizare a activităților de export și import a plantelor și animalelor din flora și fauna sălbatică ,precum și a importului / exportului sau reexportului speciilor de floră și faună reglementate de Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de floră și faună pe cale de dispariție - CITES (Washington, 1973) – aprobată prin ordinul ministrului ecologiei, construcțiilor și dezvoltării teritoriului nr.14 din 25.01.2002 (MO RM, 2002, nr. 96 - 99 , art. 221).

În rezultatul evaluării cadrului legislativ-normativ în domeniul conservării biodiversității și utilizării durabile a resurselor biologice s-a stabilit următoarele:

Legislația națională existentă a fost elaborată în dependență de condițiile, cerințele și normele ecologice naționale de conservare a biodiversității și utilizare durabilă a resurselor biologice.

Cadrul legislativ-normativ în domeniu nu este definitivat și necesită perfectare și completare.

În prezent la diferite etape de promovare se află un set de proiecte de acte legislative și normative: Legea regnului vegetal, Lege cu privire la rețeaua ecologică națională, Lege cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova, Lege pentru protecția animalelor folosite în scopuri științifice sau în alte scopuri experimentale, Legea fondului cinegetic și protecției vînatului, Lege cu privire la pescuit și protecția resurselor acvatice, Lege cu privire la protecția solurilor, Lege cu privire la zonele umede, Lege cu privire la peisaje, Hotărârea Guvernului (HG) cu privire la constituirea Comisiei Naționale a Cărții Roșii a Republicii Moldova, HG cu privire la aprobarea Regulamentului Comisiei Naționale a Cărții Roșii a Republicii Moldova, HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cadastrul regnului vegetal, HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cadastrul regnului animal, HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reglementarea pășunatului și cositului și altele, planificate pentru elaborare conform diferitor Strategii și Planuri de acțiuni.

Evaluarea capacității cadrului legislativ a permis evidențierea cauzelor neîndeplinirii anumitor prevederi și formularea recomandărilor privind depășirea barierelor la realizarea sarcinilor pentru protecția, conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității prin prisma activităților planificate.

În calitate de bariere principale, care împiedică realizarea sarcinilor prioritare cu privire la Conservarea Diversității Biologice (CDB) pot fi menționate următoarele:

1. Coordonarea slabă a programelor guvernamentale:

- - multiple strategii, planuri de acțiune, acte legislative și normative cu scopuri și acțiuni similare, dar necoordonate în spațiu și timp;
- lipsa corelării cerințelor acestor strategii și planuri cu legislația și normativele existente (diferiți termeni de realizare, diferiți executori, diferite surse financiare).

Drept exemplu pot servi a) HG nr.367 din 13.04.2000 privind aprobarea programului național pentru combaterea deșertificării, b) HP nr. 112-XV din 27.04.01 cu privire la aprobarea Strategiei naționale și a Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice, c)HP nr. 350-XV din 12.07.01 pentru aprobarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din

Republica Moldova, d) HG cu privire la implementarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier național și e) Lege nr. 440 – XIII din 27.04.95 cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (modificată prin Legea nr.454-XV din 30.07.01) și f) HG nr. 740 din 17.06.03 pentru aprobarea actelor normative vizînd gestionarea gospodăriei silvice. În aceste documente se stipulează în diferiți termeni, noțiuni și acte normative aspectele pășunatului, cositul fînului și colectarea plantelor medicinale.

2. Aprobarea Strategiilor și Planurilor de acțiuni fără garanția asigurării financiare a activităților, inclusiv cele din bugetul de stat.

Astfel, deși Legea nr.64-XII din 31.05.90 cu privire la Guvern stipulează că „Guvernul asigură condiții social-economice, creează o bază tehnico-materială și fonduri speciale pentru dezvoltarea (...) protecției mediului ambiant” (art. 11 alin. (4), aceste fonduri, reieșind din condițiile actuale ale dezvoltării economiei naționale, sînt insuficiente pentru a asigura realizarea a unui număr atît de impunător de programe, strategii și planuri de acțiune.

3. Planificarea elaborării programelor și planurilor de acțiuni în progresie geometrică.

Majoritatea strategiilor și planurilor de acțiune prevăd elaborarea unor programe, subplanuri și etape, cum ar fi program național de lungă durată privind extinderea zonelor forestiere, planuri de creare a spațiilor forestiere în cadrul zonelor de protecție a obiectelor industriale și urbane, a râurilor și lacurilor ș.a.), care, pe lîngă faptul că vor necesita surse financiare pentru elaborare, vor multiplica necesitățile financiare de realizare. Aceasta este caracteristic pentru majoritatea strategiilor și programelor intersectoriale.

4. Imposibilitatea includerii tuturor activităților ce țin de realizarea strategiilor și planurilor în agenda de activitate ale APC.

Activitatea operativă a APC este direcționată spre realizarea Programului de activitate a Guvernului, planurilor sale de activitate și soluționarea a unui șir de probleme și sarcini neprogramate ale organelor ierarhic superioare.

5. Eficiența joasă a activității organelor coordonatoare.

Deși pentru realizarea Strategiei naționale și a Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice au fost create două organe - Consiliului coordonator interdepartamental pentru promovarea Strategiei naționale și Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice, constituit prin HG nr. 1432 din 21.12.01, și Oficiul Biodiversitatea, coordonarea realizării activităților lasă de dorit. Din cauza lipsei suportului financiar Oficiul Biodiversitate nu-și poate realiza sarcinile respective.

6. Controlul slab intern și din partea organelor ierarhic superioare.

Deși Strategiile și Planurile de acțiune sînt aprobate de către organe oficiale, controlul realizării acestora este insuficient.

Mai mult ca at t, unele acte elaborate de predecesori nu se iau pentru călăuză. Exemplu - Decretul Președintelui RM nr. 321 din 6.10.95 cu privire la Programul național strategic de acțiuni în domeniul protecției mediului înconjurător pentru perioada 1995-2010-2020 și HP nr. 1246 – XIII din 10.07.97 cu privire la măsurile de ameliorare a stării ecologice a fluviului Nistru (MO RM, 1997, nr.48, art. 421)

7. Suportul insuficient pentru realizarea strategiilor de către buget, donatorii locali și străini.

 n Moldova deseori complexe naturale se declara ca valori naționale, dar nu se întreprind măsuri de protecție a lor.  n unele cazuri anume acestea și se distrug (exemple- rezervația științifică Prutul de Jos, peștera „Emil Racoviță”, rezervațiile peisagistice – toltele Prutului). Totodată lipsesc cu des v rșire activitățile de obținere a statutului de patrimoniu mondial (UNESCO) pentru obiectele naturale de o valoare deosebită.

8. Aplicarea neadecvată a recomandărilor organizațiilor internaționale, a practicii internaționale și regionale.

Astfel, rezervațiile științifice au un statut indecis, regimul de protecție al cărora fiind unul intermediar între regimul de protecție al rezervației științifice și rezervației naturale, ceea ce a permis declanșarea unor activități economice în cadrul rezervațiilor științifice ce duc la degradarea vertiginosă a acestora.

9. Colaborare transfrontieră pasivă.

 n pofida Acordurilor bilaterale de colaborare între ministerele de specialitate din țările vecine, această colaborare este formală. Excepție, anul 2003, c nd a avut loc o înviorare a colaborării cu România – a intrat în vigoare Acordului  ntre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind reglementarea pescuitului pe r ul Prut și în lacul de acumulare St nca - Costești; seminare comune de specialitate; elaborarea planului de management al r ului Prut ș.a..

Cooperarea cu Ucraina în domeniul utilizării durabile a resurselor naturale în bazinului fluviului Nistru se află în faza incipientă.

10. Lipsa unei expertize ecologice, economice, juridice și științifice calificate independente.

Existența acestora ar contribui la depistarea și înlăturarea la etapa elaborării a multor lacune menționate la punctele 1-4, 7-8.

11. Componentul slab aplicativ al proiectelor de asistență tehnică și financiară.

Obiectivele multor proiecte sunt elaborarea numai a unor rapoarte fără a investi în performanțe aplicative cum ar fi crearea centrelor de consultanță și instruire, centrelor tehnologice etc.,

1.3. Cadrul instituțional.

În rezultatul analizei multiplelor documente și discuții cu persoane responsabile de realizarea deciziilor respective am constatat că Cadrul instituțional existent este suficient pentru realizarea obiectivelor Strategiei naționale și Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice. Cadrul instituțional existent cuprinde: Președinția RM, Parlamentul RM, Guvernul RM, Academia de Științe a Moldovei, Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor, Ministerul Educației, Ministerul Apărării, Ministerul Culturii, Departamentul Trupelor de Grăniceri, ASS “Moldsilva”, Agenția de Stat Relații Funciare și Cadastru, Autoritățile Publice Locale, Organele de drept, Societatea Civilă.

A fost stabilit ca nu există o coordonare a activităților în vederea realizării Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 112 – XV din 27 aprilie 2001 cu privire la aprobarea Strategiei naționale și a Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice (SNPACDB).

Guvernul prin Hotărârea nr. 1432 din 21 decembrie 2001(MO RM, 2001, nr. 158 - 160, art. 1432) a constituit Consiliul coordonator interdepartamental pentru promovarea SNPACDB, dar nu l-a dotat cu funcții de organ de decizie și ordonator de finanțe. Pe parcursul celor mai mult de 2 ani de la constituire Consiliul coordonator nu s-a întrunit în ședințe, nu a planificat activitățile curente și nu a cerut acest lucru de la instituțiile responsabile de realizarea obiectivelor SNPACDB. Cu o singură excepție ce ține de aprobarea unui plan de acțiune pentru anul 2002 (prin aprobarea de către Președintele Consiliului coordonator), realizarea căruia n-a fost posibilă din motivul că sursele financiare pentru aceste activități nu au fost prevăzute în Legea bugetului de stat pentru anul respectiv.

Realizarea obiectivelor SNPACDB este dificilă și din acel punct de vedere că realizarea lor nu este inclusă ca un punct aparte în Planurile anuale de activitate a Guvernului, din care motive instituțiile implicate în realizare nu planifică aceste activități, realizând activități curente.

Drept condiții necesare pentru realizarea obiectivelor SNPACDB pot fi:

- asigurarea activității Consiliului coordonator interdepartamental pentru promovarea SNPACDB cu atribuirea funcțiilor de ordonator de finanțe;
- prevederea în Legea bugetului de stat a surselor financiare pentru realizarea obiectivelor (propunerile pentru includere în lege trebuie prezentate cel târziu în primul trimestru al anului precedent activităților planificate);
- includerea SNPACDB în Programele și Planurile de activitate ale Guvernului și autorităților publice de toate nivelurile;
- controlul permanent din partea Parlamentului și Guvernului asupra realizării obiectivelor SNPACDB.

Este necesară, de asemenea, și desemnarea de către Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale a Punctului focal pentru Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural (UNESCO, Paris, 1972) și conjugarea eforturilor cu Ministerul Culturii în vederea îndeplinirii obligațiilor ce-i revin Republicii Moldova ca Parte la Convenție.

1.4. Concluzii și recomandări.

Cadrul politic este suficient și adecvat pentru realizarea obiectivelor ce țin de protecția și conservarea biodiversității în Republica Moldova.

În scopul atragerii fondurilor este necesară activizarea acțiunilor de introducere a obiectelor și complexelor naturale din Republica Moldova în circuitul european și mondial cum ar fi:

- - obținerea Diplomei Europene pentru ariile naturale valoroase;
- - legiferarea națională a ariilor naturale de importanță internațională conform Convenției RAMSAR

Cadrul juridic existent asigură, într-o anumită măsură, realizarea strategiilor și planurilor în domeniul CDB, dar necesită o perfecționare în vederea ajustării la cerințele și recomandările actelor regionale și internaționale, cum ar fi:

- procedura de compensație pentru persoanele fizice și juridice- victime ale poluării și altor daune de mediu, pierderilor materiale și afectării sănătății;
- utilizarea surselor financiare provenite din amenzi penalități ș.a. la restabilirea biodiversității deteriorate;
- realizarea articolelor Convenției privind Diversitatea Biologică și a normelor legislative pentru protecția speciilor și populațiilor amenințate;
- sporirea responsabilităților și stimularea activităților de CDB;
- perfectarea structurii fondului de arii naturale protejate de stat și elaborarea unor regulamente adecvate de administrare;

- evaluarea și legiferarea la nivel național a ariilor naturale de importanță internațională pentru CDB;
- împădurirea terenurilor degradate și crearea pădurilor comunale și private.

Cadrul instituțional existent este suficient pentru realizarea obiectivelor SNPACDB.

Cauzele principale care duc la scăderea eficienței realizării SNPACDB sunt următoarele:

- coordonarea neeficientă a activităților;
- lipsa suportului financiar;
- Integrarea slabă a cerințelor CDB în politicile sectoriale și a Autorităților Publice Locale.

Recomandări:

- - Atribuirea funcției de ordonator de finanțe Consiliului Coordonator interdepartamental pentru promovarea SNPACDB;
- - Prevederea în Legea bugetului de stat a surselor financiare pentru realizarea obiectivelor SNPACDB;
- - Integrarea cerințelor SNPACDB în politicile sectoriale și programele de activitate a APL;
- - Monitorizarea realizării SNPACDB de către Guvernul RM.

Propuneri generale reieșind din obiectivele proiectului:

- în calitate de obiectiv comun pentru realizarea în complex a obiectivelor celor trei convenții - Convenția privind diversitatea biologică, Convenția cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice și Convenția Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării în țările afectate de secetă – se propune **„Dezvoltarea fondului forestier național”**, pentru realizarea căruia există suportul juridic necesar și, parțial, cel financiar.

În scopul atragerii fondurilor este necesară activizarea introducerii obiectelor și complexelor naturale din Republica Moldova în circuitul european și mondial.

Un alt obiectiv comun ar putea fi cel ce ține de protecția, conservarea și restabilirea ecosistemelor naturale și seminaturale, inclusiv celor agricole.

Pentru coordonarea principalelor activități va fi necesară crearea unui organ coordonator cu funcții de decizie și ordonator de finanțe recunoscut de către organismele internaționale.

2. Evaluarea capacităților naționale privind conservarea biodiversității și gestionarea resurselor biologice.

2.1. Prezentare generală

În scopul aprecierii stării actuale a conservării componentelor biodiversității și a gestionării resurselor biologice au fost evaluate următoarele concepții, strategii, legi și acte normative: Strategia Națională și Planul de Acțiune în domeniul Conservării Diversității Biologice; Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova; Programul de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020; Legea Regnului animal; Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate; Legea cu privire la resursele naturale; Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale; Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă; Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat; Legea privind protecția mediului înconjurător; Codul silvic și diferite hotărâri de guvern și regulamente.

În rezultatul evaluării s-a stabilit că activitățile planificate sunt la diferite etape de implementare. Se poate considera performant elaborarea proiectelor de legi cu privire la conservarea componentelor biodiversității și utilizarea rațională a resurselor biologice. Au fost elaborate și propuse spre aprobare GM proiecte de legi cu privire la: fondul cinegetic și protecția vânatului; fondul piscicol și biodiversitatea acvatică; protecția florei și faunei spontane; crearea Rețelei Ecologice Naționale; protecția zonelor umede; ameliorarea terenurilor degradate prin împădurire; protecția regnului vegetal; conservarea landșafturilor culturale și naturale; protecția regnului vegetal; securitatea biologică etc. A fost modificată legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă.

Au fost create centre pentru perfecționarea specialiștilor din domeniu și pentru securitatea biologică.

De asemenea au fost elaborate un set de regulamente cu privire la: reconstrucția ecologică a pădurilor, conservarea resurselor genetice forestiere, pășunatul și cositul fânului; organizarea și funcționarea Comisiei Naționale a Cărții Roșii, a Comisiei Naționale de import și export a obiectelor din flora și fauna spontană etc.

Cu toate acestea, din lipsa suportului financiar n-au fost realizate următoarele activități:

- elaborarea programului de conservare a comunităților forestiere valoroase;

- crearea unui subprogram de monitorizare a ecosistemelor de luncă;
- inventarierea și cartografierea biodiversității biotopurilor calcaroase din bazinele Nistrului și Prutului;
- elaborarea unui program educativ-instructiv preuniversitar și postuniversitar cu privire la protecția biocenozelor acvatice;
- elaborarea unor metode de evaluare ecologică complexă a ecosistemelor;
- nu funcționează sistemul de instruire a cadrelor în domeniu.

Din lipsa suportului financiar nu s-au implementat activitățile ce țin de elaborarea programelor naționale de protecție ex-situ a biodiversității, de consolidare a centrului de resurse genetice vegetale al AȘM, crearea bazei de date privind conservarea ex-situ a biodiversității.

Pentru a implementa măsurile preconizate în legislația de bază la capitolul conservarea componentelor biodiversității și gestionarea durabilă a resurselor biologice se pun următoarele măsuri:

- atribuirea Consiliului Coordonator a drepturilor de ordonator al finanțelor în acest domeniu;
- elaborarea și adoptarea legilor, regulamentelor și actelor normative ce țin de conservarea componentelor biodiversității (forestieră și agricolă) și utilizarea rațională a resurselor biologice;
- integrarea cerințelor conservării biodiversității și gestionării durabile a resurselor biologice în politicile sectoriale;
- desemnarea persoanelor responsabile și de realizarea măsurilor și stabilirea termenilor de realizare;
- promovarea dispoziției GM de elaborare a planurilor anuale sectoriale în domeniul CDB și a controlului în vederea realizării activităților planificate;
- inițierea la nivel național a instruirii personalului în domeniu.

2.2. Barierele care au fost întâmpinate la realizarea obiectivelor:

- Lipsa cadrului profesionist în veriga centrală și locală, mecanismului de coordonare și realizare a prevederilor sistemului legislativ-normativ;
- Lipsa unor documente normative de aplicare a legislației adoptate, târâgănarea elaborării acestora;
- Lipsa de responsabilitate și pasivitatea organelor administrației publice locale, organizațiilor obștești, societății civile în gestionarea resurselor naturale;

- Necunoașterea cadrului legislativ-normativ de către reprezentanții organelor administrației publice locale, cetățeni, ONG, indeferența acestora față de problemele ecologice;
- Lipsa surselor financiare proprii, din buget și alte surse de finanțare.

2.3. Propuneri pentru depășirea barierelor:

- Selectarea și antrenarea specialiștilor profesioniști în veriga centrală și locală;
- Desemnarea subdiviziunilor, persoanelor responsabile în cadrul ministerelor, departamentelor, organelor publice locale, elaborarea programelor de instruire a acestora;
- Completarea Cadrului normativ-instructiv de aplicare a Legislației, strategiilor și concepțiilor dezvoltării durabile și de conservare a resurselor naturale, adoptarea strategiei naționale de utilizare a resurselor naturale;
- Elaborarea și implementarea mecanismului economic de gestionare a resurselor naturale;
- Antrenarea în activitățile de gestionare a resurselor naturale a reprezentanților instituțiilor academice, organizațiilor obștești, populației;
- Crearea grupurilor de lucru în vederea inițierii elaborării Cadastrelor Naționale de evidență a resurselor naturale;
- Elaborarea programelor de instruire a generației tinere, perfecționare a personalului din domeniu;
- Susținerea financiară din buget, fondurile ecologice, alte surse necesare pentru realizarea măsurilor programate;
- Îmbunătățirea aspectului informațional publicitar de gestionare a resurselor naturale, (organizarea seminarelor, întrunirilor, publicarea ghidurilor, instrucțiunilor, buchetelor etc. conștientizarea populației).

2.4. 2.4. Concluzii și recomandări

În rezultatul evaluării stării actuale cu privire la conservarea biodiversității și gestionarea durabilă a resurselor biologice s-a stabilit că:

- Legislația națională existentă a fost elaborată în dependență de condițiile socio-economice de tranziție la economia de piață, cerințele și normele ecologice de conservare și dezvoltare durabilă a diversității biologice;
- Prioritățile naționale referitor la perfectarea Legislației și a altelor normative au fost stabilite și ajistate la cerințele Uniunii Europene;

- Participarea neadecvată a organelor statale în realizarea prevederilor cadrului Legislativ-normativ referitor la ținerea evidenței resurselor naturale (florei-faunei), coordonarea activităților instituțiilor științifice, ONG, OAPL;
- Neantrenarea în activitățile de gestionare, control și evidență a resurselor biologice a reprezentanților organelor administrației publice locale din rîndurile populației, organizațiilor obștești;
- Activitatea insuficientă referitor la elaborarea și implimentarea mecanismului economic de gestionare a resurselor naturale;
- Nivelul profesional scăzut al specialiștilor din veriga locală și centrală.

3. Evaluarea capacităților naționale cu privire la securitatea biologică.

3.1. 3.1. Prezentare generală

În scopul evaluării stării actuale a cadrului legislativ-normativ și instituțional cu privire la securitatea biologică au fost analizate următoarele documente: Concepția de Protecție a Mediului a Republicii Moldova; strategia Pan-europeană de Conservare a diversității Biologice și Landșaftice; Cartea Mondială a Naturii; Strategia Națională și Planul de Acțiune în Domeniul Conservării diversității Biologice; Legea privind protecția mediului, Codul silvic, Legea Regnului animal; Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor, râurilor și bazinelor de apă; Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat; Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului; Legea privind ocrotirea monumentelor; Legea privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător; Legea privind securitatea biologică; Legea RM pentru ratificarea Protocolului de la Cartagena privind biosecuritatea; Hotărârea GM despre desemnarea autorității naționale responsabile de legătura cu Secretariatul Protocolului de la Cartagena privind biosecuritatea la Convenția privind Diversitatea Biologică; Hotărârea GM cu privire la Comisia Națională pentru Securitatea Biologică; ordinul comun al Ministerului Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului și al Ministerului Educației “Cu privire la crearea centrului pentru Securitate Biologică” din 18.02.04, nr. 28/61.

În rezultatul evaluării cadrului legislativ-normativ și instituțional s-a stabilit că cercetările în domeniul biotehnologiei și ingineriei genetice se afla în faza incipientă. Au fost trasate unele direcții de activitate privind utilizarea procedeelelor biotehnologice în agricultură și medicină.

Legislația națională este în faza inițială de dezvoltare și veriga principală a legislației este Legea cu privire la securitatea biologică (2003). Până la această dată au fost stabilite restricții pentru introducerea noilor specii în țară fără permisiunea organelor competente, și în cazul pericolului evident pentru sănătatea umană și pentru mediu. În baza legii existente importul de OMG-uri în cantități semnificative poate fi stopat. În același timp, capacitățile departamentului vamal nu sunt suficiente pentru a stopa astfel de importuri. În marea majoritate a cazurilor, legislația națională cu privire la mediul înconjurător, agricultură, producerea alimentară, numeroase domenii din agricultură și ocrotirea sănătății, pur și simplu ignoră problemele referitoare la securitatea biologică. În același timp, experții care au elaborat Legea RM cu

privire la securitatea biologică au stabilit o regulă de urmare a tendințelor legislației Uniunii Europene, ceea ce poate crea o temelie bună pentru implementarea regulamentelor Uniunii Europene în legislația și în practica națională.

3.2. Concluzii și recomandări:

1. Atât legislația RM, cât și cea a UE au o abordare comună a problemelor de securitate biologică, discutând în paralel organismele modificate genetic (OMG), organismele modificate vii (OMV) și microorganismele modificate genetic (MOMG), în pofida faptului că Protocolul de la Cartagena se referă la OMV și MOMG. O astfel de abordare complexă trebuie să fie susținută în cadrul implementării Protocolului de la Cartagena în RM.
2. Este necesar de a efectua armonizarea legislației RM cu cea a UE și în primul rând următoarele legi :
  - Legea cu privire la protecția speciilor de plante, 1996;
  - Regulamentul Guvernului RM nr. 1176, 1998;
  - Legea cu privire la zootehnie, 1999;
  - Legea cu privire la Pedigree Stock-Breeding, 1995;
  - Legea privind accesului la informație, 2000;
  - Legea cu privire la medicamente, 1997;
  - Legea cu privire la activitățile farmaceutice, 1993;
  - Legea privind asigurarea sanitaro-epidemiologică a populației, 1993;
  - Regulamentul Guvernului cu privire la supravegherea sanitaro-epidemiologică a RM, 2000;
  - Legea cu privire la controlul exportului, re-exportului, importului și tranzitului bunurilor strategice, 2000;
  - Codul Vamal, 2000.
3. Cadrul instituțional este constituit din:
  - Comisia Națională pentru Securitate Biologică
  - Centrul pentru Securitatea Biologică
4. Este de asemenea important conectarea instituțiilor de profil din diferite domenii, reglementate de această legislație, cu Legea orizontală cu privire la securitatea biologică, în special prin stabilirea legăturilor dintre Comisia Națională pentru Securitatea Biologică și comisiile și organele de profil ale Ministerelor în domeniul Agriculturii, Sănătății, Departamentului Vamal, etc.

5. Principiul urmăririi trebuie să fie inclus în legislație și amintit în proceduri, însă procedura de marcare trebuie să folosească datele procentuale stabilite de UE și referințe la ADN + proteine modificate.
6. Legea cu privire la Securitatea Biologică (LSB) stabilește elementele de bază pentru controlul de OMV și MOMG în Moldova, dar ea se bazează mai mult pe Directiva UE din 1990. În prezent procedurile pentru notificatori cu privire la diseminarea deliberată, introducerea pe piață, evaluarea riscurilor, marcarea trebuie să fie revăzută de lege și în procesul elaborării Regulamentelor pentru implementarea legii în conformitate cu Directivele UE. Directiva 2001/18/EC, Deciziile Consiliului 2002/811/EC, 2002/812/EC, 2002/813/EC, Decizia Comisiei 2002/623/EC trebuie să fie luate în considerare la elaborarea Regulamentelor de implementare a LSB.
7. Procedurile de informare și participare a publicului în problemele legate de OMG trebuie să fie clar stabilite în legislația națională, folosind documentele UE (Directiva 2001/18/EC) și Ghidul OMG – Aarhus.

4. Evaluarea capacităților naționale cu privire la planificarea sistemică a fondului de arii naturale protejate

4.1. Prezentare generală.

Planificarea sistemică a conservării diversității biologice se efectuează în Republica Moldova conform normelor și recomandărilor internaționale în domeniu (în special ale UICN), bazându-se pe implementarea prevederilor tratatelor internaționale, la care este parte, actelor legislative și normative, strategiilor și planurilor de acțiune, recomandărilor științifice și experienței internaționale și regionale.

Cadrul juridic existent este suficient pentru realizarea tuturor obiectivelor planificate și cuprinde:

Tratate internaționale: Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 1971), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 504-XIV din 14 iulie 1999; Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural (Paris, 1972), aderare prin Legea nr. 1113 – XV din 6 iunie 2002; Convenția privind conservarea vieții sălbatice și habitatelor naturale din Europa (Berna, 1979), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1546-XII din 23 iunie 1993; Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (Bonn, 1979), Acordul privind conservarea liliecilor din Europa și Acordul privind conservarea păsărilor migratoare de apă african - euroasiatice, ratificate prin Legea nr. 1244 -XIV din 28 septembrie 2000; Convenția – cadru europeană referitoare la cooperarea transfrontalieră a colectivităților sau autorităților teritoriale (Madrid, 1980), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 596 – XIV din 24 septembrie 1999;

Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1546-XII din 23 iunie 1993; Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 457-XIII din 16 martie 1995; Convenția Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării în țările afectate de secetă (Paris,1994), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 257-XIV din 24 decembrie 1998; Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Sofia, 1994), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 323-XIV din 17 martie 1999; Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la procesul adoptării deciziilor și accesul la justiție privind problemele de mediu

(Aarhus, 1998), ratificată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999; Convenția privind peisajul european (Florența, 2000), ratificată prin Legea nr. 536-XV din 12 octombrie 2001; Strategia Pan – Europeană privind diversitatea biologică și peisagistică (Sofia, 1995); Convenție asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 1971); Convenție privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural (Paris, 1972).

Acte legislative și normative: Lege nr. 1515-XII din 16 iunie 1993 privind protecția mediului înconjurător (MO RM, 1993, nr.10, partea I, art. 283); Legea nr.440-XIII din 27 aprilie 1995 cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (MO RM, 1995, nr.43, art. 482); Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995 (MO RM, 1995, nr.62 - 63, art. 688); Lege nr. 1538-XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (MO RM, 1998, nr. 66 - 68, art. 154); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1246 – XIII din 10 iulie 1997 cu privire la măsurile de ameliorare a stării ecologice a fluviului Nistru (MO RM, 1997, nr.48, art. 421); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 112 – XV din 27 aprilie 2001 cu privire la aprobarea Strategiei naționale și a Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice (MO RM, 2001, nr.90 - 91, art.700); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 350 – XV din 12 iulie 2001 pentru aprobarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova (MO RM, 2001, nr.133 - 135, art. 1021); Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 605 – XV din 2 noiembrie 2001 privind aprobarea Concepției politicii de mediu a Republicii Moldova (MO RM, 2002, nr.9 - 10, art. 20); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.414 din 2 mai 2000 privind aprobarea Regulamentului Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat (MO RM, 2000, nr. 54 - 56, art. 496); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 851 din 8 august 2000 cu privire la aprobarea Acordului între ministerul Mediului al Republicii Moldova, Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului din România și Ministerul Protecției Mediului și Resurselor Naturale al Ucrainei privind managementul comun al ariilor naturale protejate din Delta Dunării și Prutul de Jos (MO RM, 2000, nr. 102 - 105, art. 896); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1009 din 5 octombrie 2000 despre aprobarea Regulamentului privind zonele protejate naturale și construite (MO RM, 2000, nr. 127 - 129, art. 1114); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1432 din 21 decembrie 2001 cu privire la constituirea Consiliului coordonator interdepartamental pentru promovarea Strategiei naționale și Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice (MO RM, 2001, nr. 158 - 160, art. 1432); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 581 din 8 mai

2002 cu privire la crearea Comitetului Național „Ramsar”(MO RM, 2002, nr. 66 - 68, art. 680); Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 803 din 19 iunie 2002 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată (MO RM 2002, nr. 95, art. 935).

4.2. Identificarea și evaluarea activităților la nivel național și local.

Planificarea sistemică a conservării biodiversității în Republica Moldova ține de anul 1971 – anul adoptării Hotărîrii Consiliului de Miniștri al R.S.S. Moldovenești nr.310 din 27 septembrie 1971 privind crearea Rezervației silvice de stat „Codru” (Veștile Sovietului Suprem al R.S.S. M.,1971, nr.10, art.150) cu suprafața de 2 740 ha sau 0,8% din teritoriul țării.

O etapă importantă pentru dezvoltarea sistemului de arii naturale protejate o constituie adoptarea Hotărîrii Consiliului de Miniștri al R.S.S. Moldovenești nr.5 din 8 ianuarie 1975 privind luarea sub protecția statului a obiectelor și complexelor naturale de pe teritoriul R.S.S. Moldovenești , conform căreia au fost luate sub protecția statului 9 categorii de arii naturale: a) peisaje naturale – 31; b) monumente ale naturii geologice și paleontologice – 92; c) monumente ale naturii hidrologice – 27; d) monumente ale naturii – sectoare foarte valoroase de pădure – 36; e) monumente ale naturii cu vegetație ierboasă de stepă –6; f) monumente ale naturii – arbori seculari – 119; g) monumente de arhitectură peisajeră – parcuri vechi –18; h) specii rare de faună – 64; i) specii rare de plante – 48.

Prin aceeași hotărîre suprafața rezervației silvice de stat „Codrii” se majorează cu 2 272 ha, atingînd cifra de 5 009 ha, și se aprobă Regulamentul fondului de stat al ariilor naturale luate sub protecția statului.

Numărul total de arii naturale protejate de stat a constituit 329, iar suprafața – 37 126,3 ha, sau 1,1 % din teritoriul țării.

În anii următori sînt aprobate încă patru hotărîri:

Hotărîrea Consiliului de Miniștri al R.S.S. Moldovenești nr.34 din 15 februarie 1988 cu privire la crearea rezervației de stat „Iagorlîc” – 1 044,41 ha;

Hotărîrea Guvernului R.S.S. Moldova nr.209 din 23 aprilie 1991 cu privire la crearea Rezervației de stat „Prutul de Jos” – 1 691 ha;

Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.167 din 12 martie 1992 cu privire la crearea Rezervației naturale de stat „Plaiul Fagului” – 5 642 ha;

Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.409 din 2 iulie 1993 cu privire la crearea Rezervației naturale de stat „Pădurea Domnească” – 5 389 ha;

Drept rezultat, în 1993 suprafața ariilor naturale protejate de stat a constituit 50 892,71 ha sau 1,56 % din teritoriul țării.

Suprafața actuală a ariilor naturale protejate de stat, conform Legii nr. 1538 – XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, constituie 66 467,3 ha sau 1,97 % din teritoriul țării.

Majoritatea ariilor naturale protejate de stat au fost organizate în fondul silvic, avînd ca scop protecția florei la nivel de specie și nu protecția la nivel ecosistemic, tinînd cont și de alte componente, inclusiv lumea animală. De cele mai multe ori suprafețele acestor arii naturale nu corespund cerințelor ecologice ale faunei terestre. De exemplu, 51 de rezervații naturale silvice, care, de regulă, sînt amplasate în trupurile de padure, ocupa cca 5000 ha. La fiecare arie în mediu îi revine cca 98 ha, în realitate suprafețele acestora sînt de la 5 la 315 ha. În rezultat eficiența acestora și a multor altor arii naturale din alte categorii de protecție este destul de joasă.

Secretariatul Convenției asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 1971) a înregistrat două zone de importanță internațională, amplasate în Moldova: site nr. 1029 „Lower Prut Lakes”- suprafața 19 152, 5 ha și site nr. 1316 „Lower Dnestier” – suprafața 60 000 ha.

Repartizarea teritorială a ariilor naturale protejate este foarte neuniformă, din acest motiv este puțin eficientă funcția lor de carcasă naturală destinată să asigure echilibrul ecologic al ecosistemelor naturale și agricole.

Necesitatea extinderii ariilor naturale protejate este determinată de:

- amplasarea teritoriului Republicii Moldova la interferența a trei zone biogeografice: central-europeană, euroasiatică și mediteraneană. Ecosistemele naturale din aceste zone sînt situate la periferia lor, deci, în condiții mai puțin favorabile decît cele din centru zonei respective, care și determină vulnerabilitatea lor. Aceasta se reflectă și asupra diversității biologice, florei și faunei, în special;
- valorificarea, în mare măsură, a ecosistemelor de stepă și luncă, astăzi folosite în agricultură (75,6% din teritoriul republicii);
- cota mică (1,97%) a ariilor naturale protejate de stat într-o zonă vulnerabilă și valorificată cum este Republica Moldova;
- repartizarea neuniformă a ariilor naturale protejate de stat.

Repartizarea ariilor naturale protejate în regiunile landșaftice ale republicii demonstrează, că cota maximă de arii naturale protejate este în regiunea podișurilor cu păduri ale Codrilor, unde sunt amplasate și suprafețele cele mai mari de ecosisteme silvice. Procentul cel mai mic de arii naturale protejate este în regiunile cu formațiuni de stepă. În viitor este necesară extinderea ariilor naturale protejate în zona de stepă. În cîmpia Nistrului inferior extinderea ariilor naturale poate fi efectuată pe baza Bălților Talmaziene, meandrelor

fluviului Nistru a unor sectoare de stepă din apropierea satelor Ciobruciu, Răscăieți. Este necesar de creat arii naturale protejate în lunca râurilor Prut, Răut și a altora mai mici, unde s-au păstrat bălți.

Prin teritoriul Republicii Moldova trece calea est-europeană de migrare a păsărilor. Pentru speciile acvatice și de baltă o însemnătate deosebită o au f. Nistru, r. Prut și luncile lor, iar pentru speciile dendrofile - văile și versanții cu vegetație arboricolă. În primul caz ar fi necesar de luat sub protecție atât albiile bazinelor acvatice, cât și bălțile și luncile inundabile. Se observă un proces de restabilire a zonelor palustre în lunca r. Răut, r. Botna, etc. Aceste terenuri pot constitui o rezervă pentru extinderea ariilor protejate.

Pentru realizarea acestor probleme trebuie de ținut cont de faptul că: protecția speciilor de animale, în genere și celor periclitare și vulnerabile, în parte, este posibilă numai prin protecția ecosistemelor; protecția și funcționarea normală a ecosistemelor este posibilă prin fluxul de informație și energie din alte ecosisteme, care se efectuează, în mare măsură, prin conexiunea lor directă; viitorul ecosistemelor vulnerabile poate fi asigurat dacă vor fi conexe între ele.

Informația prezentată în SNPACDB privitor la raportul dintre terenurile agricole (75,6%) și ecosistemele naturale și recreative (15%) demonstrează vulnerabilitatea ecosistemelor naturale și diversității biologice în republică.

Pentru menținerea echilibrului ecologic este necesar ca ecosistemele naturale stabilizatoare să ocupe 25-30 % din teritoriu. Astăzi numai regiunea podișului Codrilor Moldovei Centrale dispune de așa suprafețe de arii de mediu stabilizatoare. Celelalte 4 regiuni landșaftice au un deficit de cca 15% de arii de mediu stabilizatoare.

Analiza repartizării ariilor naturale protejate pe regiuni landșaftice constată, că cca 50 % din suprafața totală a ariilor este situată în regiunea podișurilor cu păduri ale Codrilor, 25,6 % - în regiunea podișurilor și platoului de silvostepă, 11,1 % - în regiunea podișurilor cu fînață de stepă Bălți, 7,1 % - în regiunea cîmpiei de stepă a teraselor Nistrului Inferior și 5,9 % - în regiunea cîmpiilor fragmentate din stepa Bugeacului.

Majoritatea ariilor naturale protejate (cca 90 %) sînt amplasate în fondurile forestiere și sînt gestionate în același regim ca toate pădurile. Restul ariilor naturale protejate sînt situate în ecosistemele de stepă, luncă, acvatice și palustre, care, în cele mai multe cazuri ne respectînd restricțiile atribuite categoriei date de arii naturale protejate. Repartizarea spațială neuniformă și lipsa culuarelor de conexiune dintre ariile naturale protejate nu asigură funcționalitatea lor pentru conservarea diversității biologice, nu se poate evita efectul izolator al insularizării. Multe specii de animale cu o mobilitate scăzută în ariile naturale protejate izolate nu au posibilitatea de a supraviețui.

Repartizarea uniformă a ariilor naturale protejate și conexiunii lor prin culuare va mări eficacitatea funcțională a lor. Deoarece teritoriul ocupat cu păduri în republică este mic (cca 9,6 %) și pădurile sînt amplasate neuniform, va fi necesar ca în zonele cu deficit de ecosisteme forestiere sporirea suprafețelor de arii naturale protejate să fie efectuată din contul stepelor, luncilor și teritoriilor interzonale.

Analiza reprezentativității anumitor arii protejate poate fi obținută nu atît prin examinarea întregii rețele de arii protejate, cît prin analiza anumitor segmente (grupuri) de arii protejate. Din această cauză ariile protejate au fost grupate după apartenența lor la anumite biomuri.

În Republicii Moldova au fost evidențiate din punct de vedere a zonării două grupuri de biomuri: ecosisteme zonale și ecosisteme azonale.

Au fost delimitate două tipuri de ecosisteme zonale: ecosisteme zonale forestiere și ecosisteme zonale de stepă.

Sînt delimitate 4 biomuri azonale: Ecosisteme forestiere și ierboase pe substraturi pietroase; Ecosisteme de salcie și plop (zăvoaie) din luncile rîurilor; Ecosisteme ierboase de luncă mezofită și Ecosisteme acvatice și palustre.

Suprafețele cu formațiuni vegetale ale ariilor protejate din cadrul rețelei au fost atribuite biomului respectiv.

Suprafața biomurilor și proporția ariilor protejate

BIOM	Suprafața, ha	Arii protejate		
		Număru 1	Suprafața	
			Ha	%
4.2.1. Ecosisteme zonale	11602	12	2146	18,5
Ecosisteme de stejar cu cireș din Nordul Moldovei	160309	44	33815	21,1
Ecosisteme de gorun, stejar și fag din Centrul Moldovei	7000	20		5374
Ecosisteme de stejar pufos și stejar pedunculat din Sudul Moldovei	65000	5	148	0,2
4.2.2. Ecosisteme azonale				
Ecosisteme forestiere și ierboase pe substraturi pietroase	23000	27		38,0
Ecosisteme de salcie și plop (zăvoaie)	15000	14	8656	30,7
Ecosisteme de luncă	101000		4609	
	199960	31		1,4
a. Mezo-higrofilă	95000	5	1506	0,2
b. Mezofilă (de deal)		7	300	2,0
Ecosisteme acvatice și palustre			1949	

Concluzii

1. În rezultatul analizei perspectivelor și posibilităților s-a constatat că fondul de arii naturale protejate poate fi extins cu 119 407 ha și va constitui 185 874,27 ha (5,48% din teritoriul național);
2. Realizarea măsurilor organizatorice, tehnice și legislative de extindere a fondului ariilor naturale protejate de stat va permite creșterea numărului de arii protejate cu 71 unități, inclusiv: Zone umede de importanță internațională – 2, Rezervații ale biosferei – 1, Rezervații științifice – 1, Parcuri naționale – 5, Rezervații peisagistice – 3, Rezervații naturale silvice – 6, Rezervații de resurse genetice (categorie nouă!) – 17, Arii cu management multifuncțional – 37, inclusiv: a) sector cu vegetație de stepă – 5, b) sector cu vegetație de luncă – 25, c) luncă inundabilă cu vegetație de baltă – 7.

4.3. Planificarea și capacitatea de realizare a activităților planificate.

4.3.1. 4.3.1. Planificare.

Întru îndeplinirea obligațiilor care îi revin țării ca parte la tratatele internaționale și acordurile regionale menționate mai sus, și în special a celor ce reies din Convenția privind diversitatea biologică, a fost evaluată starea conservării biodiversității în Republica Moldova (Primul raport național cu privire la diversitatea biologică. Editura „Știința”. Chișinău, 2000). Drept rezultat al acestei evaluări, sub egida autorității centrale de mediu și cu suportul financiar al Băncii Mondiale, a fost elaborat, iar Parlamentul a aprobat, la 27 aprilie 2001, Strategia națională și Planul de acțiune în domeniul conservării diversității biologice.

Anumite acțiuni în vederea planificării sistemice a conservării biodiversității au fost reflectate și în acordurile regionale:

- Declarația cu privire la Coridorul Verde al Dunării Inferioare (București, 2000)
- Acordul între Ministerul Mediului al Republicii Moldova, Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului din România și Ministerul Protecției Mediului și Resurselor Naturale al Ucrainei privind managementul comun al ariilor naturale protejate din Delta Dunării și Prutul de Jos (București, 2000).
- Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul protecției resurselor piscicole și reglementarea pescuitului pe râul Prut și în lacul de acumulare Sfînca - Costești, semnat la Sfînca - Costești la 2003.

Planificarea permanentă a acțiunilor de luare sub protecția statului a ariilor naturale reprezentative în scopul conservării speciilor, habitatelor și peisajelor sînt specificate în diferite acte legislative și normative (cu caracter obligatoriu!), precum ar fi: Legea nr. 1538 – XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat – art. 7, 14, 15 și 16; Lege nr. 186 – XIV din 6 noiembrie 1998 privind administrația publică locală – art. 18; HG nr. 367 din 13.04. 2000 privind aprobarea Programului național de acțiuni pentru combaterea deșertificării – pct. 33 și 45 din Planul de acțiune.

4.3.2. Responsabilități și proceduri.

Sînt stabilite organele responsabile de promovarea activităților de conservare a biodiversității, procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată de stat și modul de ținere a Cadastrului fondului ariilor naturale protejate de stat: Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 112 – XV din 27 aprilie 2001 cu privire la aprobarea Strategiei naționale și a Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice – pct. 2 și pct. A.3.1 al Planului de acțiune (crearea în cadrul MECDT a unei unități instituționale operative); Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.414 din 2 mai 2000 privind aprobarea Regulamentului Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat – pct.2; Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 703 din 23 iulie 2001 cu privire la Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului – pct.4; Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1432 din 21 decembrie 2001 cu privire la constituirea Consiliului coordonator interdepartamental pentru promovarea Strategiei naționale și Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice – pct. 1 și 2; Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 581 din 8 mai 2002 cu privire la crearea Comitetului Național „Ramsar” – pct.3; Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 803 din 19 iunie 2002 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată – pct. 5, 6, 12 și 16 Regulament; Ordinul nr.334 din 14.07.2000 al Ministrului Mediului și Amenajării Teritoriului cu privire la crearea Oficiului Biodiversitatea.

Astfel, reieșind din prevederile actelor menționate mai sus, responsabilitatea de promovare a acțiunilor în domeniul planificării sistemice a conservării biodiversității le revine următoarelor organe (conform ierarhiei):

- Guvernul Republicii Moldova;
- Consiliul coordonator interdepartamental pentru promovarea Strategiei naționale și Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice;

- Comitetului Național „Ramsar”;
- Autoritatea centrală de mediu (în formula actuală - Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale);
- Oficiul Biodiversitatea;
- Autoritățile publice locale

4.3.3. Capacitatea de realizare a activităților planificate.

Capacitatea de realizare a acțiunilor menționate mai sus, este asigurată suficient din punct de vedere politic, juridic și instituțional. Fapt care este confirmat și de activitățile realizate în ultimii ani: perfecționarea cadrului legislativ și normativ, declararea celor două zone umede de importanță internațională - site nr. 1316 „Lower Dniester” și site nr.1026 „Lower Prut Lacks”, HG privind crearea Parcului Național „Nistrul de Jos” , propunerile de atribuire a statutului de arie naturală protejată de stat prezentate de autoritățile publice locale (referitor la rezervația naturală „Emil Racoviță”, zona umedă din raionul Strășeni etc.) și ONG-uri (Toltrele Prutului de Mijloc – Mișcarea Ecologistă din Moldova) și altele.

Principalele impedimente în calea realizării activităților de conservare a biodiversității le constituie:

- inactivitatea sau activitatea insuficientă și fără eficiență a unor organe responsabile de promovarea activităților;
- nivelul scăzut al planificării și controlului realizării activităților;
- insuficiența resurselor financiare;
- planificarea și realizarea ne coordonată a activităților incluse în diferite Strategii și Planuri de acțiune;
- distribuirea incorectă, în unele cazuri, a responsabilităților, inclusiv instituțiilor care nu au capacitatea de a organiza și realiza aceste activități.

Argumentele în favoarea celor expuse sînt următoarele.

a) Cele două structuri instituționale create prin Hotărîri ale Guvernului Republicii Moldova - Consiliul coordonator interdepartamental pentru promovarea Strategiei naționale și Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice și Comitetul național „Ramsar” - de facto nu și-au început activitatea. Deși, chiar dacă lipsesc Regulamentele de activitate ale acestora, se subînțelege că „promovarea” include activități de planificare, finanțare, organizare și control al realizării activităților planificate.

Consiliul coordonator interdepartamental pentru promovarea SNPACDB nu planifică anual activitățile, nu contribuie la asigurarea financiară a realizării acestora și nu exercită controlul.

b) Comitetul național „Ramsar” n-a inițiat elaborarea Planului de acțiune pentru dezvoltarea zonelor umede în Republica Moldova (pct. 2 al HG nr.581 din 8.05.02).

Multe dintre activitățile planificate nu se realizează din motivul că autoritățile publice de toate nivelurile, responsabile de promovarea și realizarea activităților, nu au posibilitatea de ale include în planurile de activitate, deoarece prevalează alte activități de ordin curent ce țin de realizarea prevederilor legilor, Hotărârilor și Programului de activitate a actualului Guvern al Republicii Moldova.

Nu întotdeauna este creat mecanismul de implementare a prevederilor acordurilor regionale. Exemplu, Declarația cu privire la Coridorul Verde al Dunării Inferioare (București, 2000) și Acordul între Ministerul Mediului al Republicii Moldova, Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului din România și Ministerul Protecției Mediului și Resurselor Naturale al Ucrainei privind managementul comun al ariilor naturale protejate din Delta Dunării și Prutul de Jos (București, 2000) se realizează cu mari greutate.

c) lipsa sau ne asigurarea financiară a activităților este principala frână în promovarea activităților ce țin de conservarea biodiversității. Legea bugetului de stat nu prevede resurse financiare pentru realizarea obiectivelor SNPACDB. Sursele internaționale nu sînt garantate și de cele mai multe ori nu pot fi atrase în volumul necesar pentru realizarea activităților.

d) Activități cu caracter similar (de exemplu, crearea REN conform SNPACDB și crearea coridoarelor de interconexiune / elaborarea programului național de creare și funcționare a carcasei ecologice – conform Programului național de combatere a deșertificării (2000) nu sînt coordonate între ele.

Declararea celor două zone umede de importanță internațională - site nr. 1316 „Lower Dniester” și site nr.1026 „Lower Prut Lackses” n-a fost urmată de legiferarea lor în plan național. De facto, ele sînt cunoscute doar la Secretariatul Convenției Ramsar și de anumite cercuri din Republica Moldova. Pînă în prezent acestea nu sînt incluse nici în Legea nr. 1538 – XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat și nici într-un alt act legislativ sau normativ care ar stabili statutul lor, activitățile de protecție și conservare și responsabilii de realizare a acestor activități.

e) Miza mare pe capacitatea autorității publice locale de a realiza activități în cadrul SNPACDB nu argumentate și nu-s contribuie la realizarea obiectivelor planificate.

4.4. Baza de date pentru planificarea sistemică.

Baza de date privind evaluarea calitativă și cantitativă a componentelor biodiversității, habitatelor și peisajelor naționale constituie elementul cheie în

planificarea sistemică. În principiu, această bază de date există, dar ea este amplasată haotic în diferite instituții științifice ale Academiei de Științe a Moldovei și centrele universitare. Accesul la această informație este într-un fel limitat, de fiecare dată fiind necesară solicitarea informației. În baza proiectului Băncii Mondiale, Oficiul Biodiversitate de pe lângă Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale a creat Sistemul Informațional cu privire la realizarea prevederilor Convenției privind Diversitatea Biologică, unde sunt reflectate și baza de date, acumulată pe parcursul elaborării SNPACDB. Însă această Bază de Date necesită completare și perfecționare în conformitate cu cerințele actuale.

Colectarea informației se efectuează spontan, fără un plan exhaustiv. Prelucrarea datelor se efectuează conform metodelor ne standardizate, ceea ce creează anumite dificultăți în procesul de sistematizare a ei.

Crearea băncii de date este prevăzută de mai multe acte legislative și normative, însă la moment nu este definitivată.

Sînt la diferite etape de elaborare proiectele de legi cu privire la regnul vegetal (care prevede elaborarea Cărții Verzi sau Listei habitatelor), rețelei ecologice naționale, cu privire la zonele umede (prevede evidența zonelor umede), cu privire la peisaje (Lista peisajelor) și Hotărârile Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentelor Cadastrului regnului vegetal și Cadastrului regnului animal.

Adoptarea acestor acte legislative și normative va completa cadrul juridic cu privire la biodiversitate, va asigura omogenitatea și facilitarea realizării activităților planificate în cadrul SNPACDB.

4.5. 4.5. Necesități naționale privind fortificarea capacității țării în domeniul planificării sistemice a conservării diversității biologice.

1. Reevaluarea Programelor, Strategiilor și Planurilor de acțiune existente, care au ca obiect conservarea diversității biologice, identificarea obiectivelor comune majore care contribuie la atingerea scopurilor.
2. Elaborarea Programului strategic privind dezvoltarea fondului ariilor protejate (art. 14 lit.c) a Legii nr. 1538 – XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat), cu includerea în el ca parte componentă a Planului de acțiuni privind dezvoltarea rețelei zonelor umede în Republica Moldova, prevăzut de pct.2 al Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 581 din 8 mai 2002 cu privire la crearea Comitetului Național „Ramsar”.

3. Planificarea activităților curente și de perspectivă pentru realizarea activităților prevăzute de Programul strategic privind dezvoltarea fondului ariilor protejate conform unui Plan de acțiuni unic pentru toți executorii.
4. Asigurarea financiară garantată a realizării obiectivelor Programului strategic privind dezvoltarea fondului ariilor protejate prin includerea în Legea bugetului de stat a unui articol de cheltuieli special.
5. Ridicarea rolului Consiliului coordonator interdepartamental pentru SNPACDB cu atribuirea funcției de ordonator al fondurilor financiare destinate realizării obiectivelor Programului strategic privind dezvoltarea fondului ariilor protejate, inclusiv a celor atrase de peste hotarele țării.

5. Evaluarea capacităților naționale cu privire la sistemul informațional, monitoring și baza de date în domeniul conservării biodiversității

5.1. Prezentare generală

În baza analizei informației respective menționăm, că obținerea datelor reprezentative privitor la starea ecosistemelor, dinamica modificărilor în ecosisteme și în comunitățile de organisme, crearea bazei de date, stabilirea punctelor staționare de observații etc. ar trebui să se realizeze prin monitoringul ecologic. Acesta include nu numai sistema de observații permanente despre starea habitatelor și a organismelor care le populează, dar și determinarea metodologiei realizării acestor observații. Monitoringul diversității biologice (MDB) este o parte componentă a monitoringului ecologic. Funcția de baza de MDB - supravegherea stării biodiversității la diferite nivele a sistemului organizării biologice: celular, organismic, populațional, specific și ecosistemic. Un component al MDB este și monitoringul calității aerului, apei, solului, a altor componente a peisajului; evidența surselor principale de poluare a mediului; pronosticul stării componentelor principale a peisajului și tendințele dezvoltării activității gospodărești la nivel regional, național și global. MDB include și astfel de componente ca monitoringul de carantină, a speciilor invazive alohtone, a poluării biologice etc. Metodologia organizării MDB poate să difere la diferite grupe taxonomice de organisme, însă metodele MDB se bazează pe principiile analizei menținerii homeostazei biosistemelor la diferite nivele ierarhice a organizării lor.

În paralel cu organizarea monitoringului și compilarea coordonată a datelor trebuie să fie dezvoltate sistemele de computerizare pentru stocarea, validarea, regăsirea și afișarea datelor. Pe măsura dezvoltării bazelor de date este necesar să se creeze programe de analiză factorială a informației biologice și a factorilor mediului.

Noțiunea „Informație ecologică”, conform Convenției privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Arhus, 1998), înseamnă orice informație privind:

- starea elementelor mediului, cum sânt: aerul și atmosfera, apa, solul, diversitatea biologică și componentele ei, inclusiv organismele genetic modificate;
- factorii cum sânt: substanțele, energia, zgomotul și radiația, precum și măsurile sau acțiunile, inclusiv cele administrative, acordurile privind

mediul ambiant, politica, legislația, planurile și programele, care influențează sau capabile de a influența elementele mediului etc.

- Starea sănătății și a securității oamenilor, condițiile lor de viață etc.

Sistemul informațional al diversității biologice este o parte componentă a sistemului informațional ecologic, care include aceleași componente ca și MDB și bazele de date în domeniul diversității biologice (BDDDB).

Pentru evaluarea capacității existente la nivel național în domeniul monitoringului și sistemului informațional al diversității biologice în vederea consolidării ulterioare a capacității și înlăturării barierelor în calea realizării prevederilor Convenției privind Diversitatea Biologică ce țin de monitoringul și sistemul informațional al diversității biologice, au fost examinate actele legislative, care vizează direct aspectele biodiversității cum ar fi: Strategia națională și planul de acțiune în domeniul conservării diversității biologice (2001); Legea privind protecția mediului înconjurător (1993); Legea regnului animal (1995); Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (1995); Codul silvic (1997); Legea cu privire la resursele naturale (1997); Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998); Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale (1999); Legea cu privire la protecția planurilor (1999); Legea cu privire la ameliorarea prin împădurire a terenurile degradate (2000); Legea privind terenurile proprietate publică și delimitarea lor (2000); Legea cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat (2003); Hotărârea Guvernului R.M. cu privire la aprobarea Regulamentului Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat (2000); Hotărârea Guvernului R.M. „Cu privire la crearea Sistemului Informațional Geografic Național”(2003); Hotărârea Guvernului R.M. „Cu privire la aprobarea Concepției sistemului Cadastrului Național” (1997); Hotărârea Guvernului R.M. „Concepția Sistemului Informațional Geografic Ecologic” (2004); Hotărârea Parlamentului R.M. pentru ratificarea Convenției privind accesul la informație justiției și participarea publicului la adaptarea deciziilor în domeniul mediului (1999); Regulamentul Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat; Regulamentul Sistemului de Monitoring Ecologic integrat (1998); Regulamentul cu privire la prezentarea informației în domeniul protecției mediului (2000).

SNPACDB conține un șir de măsuri în compartimentele „Cercetări și monitoringul” și „Informarea, coordonarea și cooperarea; crearea mecanismului cliring”, realizarea cărora va contribui la diminuarea impactului negativ al activităților antropice asupra diversității biologice, la supravegherea stării comunităților de organisme vii, elaborarea recomandărilor

necesare pentru protecția lor și informarea organelor de resort și a populației pentru a primi deciziilor adecvate.

Este creată bază legislativă pentru stabilirea modelului de funcționare a sistemului de monitoring integrat și modul de identificare a componentelor biodiversității. Regulamentul Sistemului de Monitoring Ecologic Integrat (1998) prevede un sistem complex de măsuri pentru supravegherea de către stat a stării mediului și a impactului antropic, de prognozare și exercitare a controlului operativ asupra eficienței măsurilor de redresare a situație ecologice, sporirea operativității, veridicității, calității și eficienței informației ecologice, crearea băncilor de date în domeniul diversității biologice. Funcționarea Sistemului de Monitoring Ecologic Integrat trebuie să fie asigurat de către Autoritatea Centrală pentru Mediu (ACM) și de către furnizorii și beneficiarii informației respective (Instituții de Stat, organe abilitate de exercitare a controlului asupra resurselor naturale, instituții științifice și agenți economici care folosesc resursele naturale ori desfășoară activității cu impact asupra mediului sau sănătății populației). Autoritățile Publice Locale (APL) care sunt responsabile de supravegherea diversității biologice din zona respectivă trebuie să asigure colectarea, prelucrarea și păstrarea datelor primare despre starea diversității biologice, prezentarea datelor conform cerințelor statistice.

Corecțiile privind diversitatea biologică se realizează de instituțiile științifice și de învățământ superior, ACM și Autoritatea Centrală în domeniul Silviculturii (ACS), în cadrul unor stațiuni de cercetări ale rezervațiilor științifice.

ACM este responsabilă pentru implementarea programului de monitoring ecologic pentru floră și faună, conform următoarelor indici și parametri obligatorii:

- arii naturale protejate de stat (locul, denumirea, timpul); suprafața de păduri;
- flora: numărul de specii – plante vasculare, briofite, licheni, ciuperci, alge, dintre care: vulnerabile și periclitare;
- fauna: numărul de specii: mamifere, păsări, reptile, amfibieni, pești, insecte etc, dintre care: vulnerabile și periclitare;
- habitatele și comunitățile valoroase.

În prezent metodele operative de prezentare a informației sunt stabilite de Regulamentul cu privire la prezentarea informației în domeniul mediului (2000).

Accesul la informație este asigurat prin legea respectivă, de către Centrul Informațional de Mediu.

Republica Moldova în conformitate cu cerințele Convenției de la Aarhus a organizat Centrul Informațional de Mediu în cadrul ACM, care difuzează permanent informație ce ține de mediu. Cu toate acestea informarea populației cu privire la importanța biodiversității este nesatisfăcătoare și nu corespunde cerințelor stipulate în convenții și acorduri internaționale din domeniu. Nu există o strategie privind educația ecologică a societății.

În conformitate cu cerințele Convenției de la Aarhus, a fost elaborată Legea privind accesul la informație. În scopul utilizării durabile a resurselor naturale este necesar ca informația privind starea curentă a biodiversității să fie accesibilă pentru toți. Pentru aceasta, datele colectate de diferite instituții trebuie să fie compatibile și să aibă o interpretare unică. Cu acest scop a fost elaborat de către Inspectorul Ecologic de Stat și aprobat de către ACM, Regulamentul cu privire la prezentarea informației în domeniul protecției mediului. Acest Regulament stabilește modalitatea de acumulare, perfectare și prezentare a informației ordinare și periodice cu privire la situația ecologică.

Activitățile planificate cu privire la monitoring stipulate în SNPACDB au diferit nivel de realizare. Au fost elaborate Regulamentul Sistemului de Monitoring Ecologic Integrat, Regulamentul cu privire la prezentarea informației în domeniul mediului, ratificată Convenția de la Aarhus privind accesul la informație, adoptată Legea privind accesul la informație, Regulamentul privind antrenarea publicului în elaborarea și adoptarea deciziilor de mediu, Legea cu privire la informare și la resursele informaționale de Stat (2003), proiectul Concepției Sistemului Informațional Geografic Ecologic, proiectul Regulamentului Cadastrului regnului animal, proiectul Regulamentului Cadastrului lumii vegetale etc.

Unele activități de inventariere a speciilor vulnerabile și periclitare din cadrul rezervațiilor științifice, ținerea registrului național și local al spațiilor verzi, monitoringul spațiilor verzi, publicarea unor postere cu privire la speciile protejate, crearea paginii Web respective și difuzarea informației prin internet etc. sunt implementate. O bună parte de activități, ca efectuarea monitoringului asupra lumii animale, monitoringului forestier, acțiunilor informațional – educative, elaborarea și editarea unui set de materiale despre pădurile R. Moldova, publicarea unor postere la speciile rare de plante și animale, monitorizarea unor specii periclitare, sunt implementate parțial.

Nu sau implementat acțiunile din cadrul monitoringului integrat ce ține de elaborarea sub programului de monitoring biologic, iar din sistemul informațional – proiectarea și dezvoltarea unui sistem suport de prelucrare și difuzare a informației, construirea unui sistem complex de management al informației cu privire la biodiversitate, argumentarea și stabilirea rețelei monitoringului landșaftic, monitorizarea diferitor tipuri de ecosisteme (de

stepă, de luncă, petrofite, acvatic, a oazelor biocenotice), elaborarea unor programe instructiv-didactice cu privire la speciile periclitate și la protecția acestora etc.

Ne realizarea parțială și totală a unor activități preconizate la capitolul “Monitoringul și sistemul informațional al diversității biologice” țin de:

- controlul de execuție din partea instituțiilor responsabile;
- lipsa de experiență în elaborarea metodologiei elaborării și realizării monitoringului diversității biologice și a sistemului informațional;
- lipsa coordonării instituționale și organizatorice și antrenării specialiștilor în elaborarea metodologiei realizării activităților
- desemnarea persoanelor responsabile de executarea măsurilor;
- lipsa de finanțe, echipament și aparatajul necesar pentru realizarea activităților;
- lipsa de inițiativă la elaborarea proiectelor și înaintarea lor în fonduri naționale și internaționale cu suport financiar pentru realizarea activităților.

5.2. Concluzii și recomandări

Analizând legislația curentă, care vizează aspectele diversității biologice și starea realizării activităților reflectate în ea se propun următoarele concluzii:

- legislația actuală, în linii generale, reflectă necesitățile conservării diversității biologice, însă în continuare este necesar de elaborat noi legi, regulamente, acte normative-instructive și modificarea unor legi în care lipsește compartimentul dezvoltării durabile a resurselor naturale, inclusiv conservarea biodiversității cu efectuarea monitoringului, crearea băncilor de date și dezvoltarea sistemului informațional;
- SNPACDB este cel mai vast document, care include compartimentele respective la nivel general și pe diferite tipuri de ecosisteme cu termenii de realizare și instituțiile responsabile de implementarea activităților;
- activitățile în domeniul monitoringului și sistemului informațional au diferit nivel de realizare. A fost lărgită legislația prin elaborarea și adoptarea Legii privind accesul la informație, Legii cu privire la informare și la resursele informaționale de Stat, Regulamentului Sistemului de Monitoring Ecologic Integrat, Regulamentului cu privire la prezentarea informației în domeniul mediului, proiectului Concepției Sistemului Informațional Geografic, proiectului Regulamentului Cadastrului regnului animal, proiectului Regulamentului Cadastrului Regnului Vegetal, ratificată Convenția de la Arhus privind accesul la informație etc;

- Ne-implementarea activităților reflectate în legislație și planuri de acțiune este determinată de:
  - coordonarea slabă la nivel interdepartamental și instituțional a activităților planificate;
  - lipsa subprogramelor de monitorizare a diversității biologice atât în diferite tipuri de ecosisteme, cât și integrat;
  - elaborarea metodologiei efectuării monitoringului și sistemului informațional;
  - desemnarea subdiviziunilor structurale și a persoanelor responsabile de realizarea acțiunilor;
  - lipsa de finanțe, echipamentul și aparatul necesar;
  - dificultatea de specialiști în domeniul monitoringului, creării băncilor de date și a sistemului informațional;
  - lipsa de conlucrare a responsabililor de efectuarea monitoringului, creării băncilor de date și a sistemului informațional la nivel instituțional și departamental;

În scopul realizării mai eficace a activităților prevăzute în legislația existentă și în planurile de acțiune în domeniul conservării diversității biologice, inclusiv și a compartimentelor cu privire la monitoring și sistemul informațional se propun următoarele recomandări:

- crearea Consiliului coordonator științific-metodic interdepartamental pe lângă Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale cu funcții de elaborare și adoptare a metodologiei efectuării monitoringului, creării băncilor de date și a sistemului informațional și monitorizarea realizării acțiunilor stipulate în SNPACDB, a legile respective etc;
- elaborarea subprogramelor de monitorizare a diferitelor tipuri de ecosisteme și de grupe taxonomice de floră și faună;
- desemnarea subdiviziunilor și persoanelor responsabile de realizarea activităților respective;
- elaborarea unor programe educativ – instructive la nivel preuniversitar, universitar și postuniversitar cu privire la protecția diversității biologice, inclusiv la efectuarea monitoringului, creării băncilor de date și a sistemului informațional;
- elaborarea și armonizarea metodologiei și metodelor de efectuare a monitoringului, crearea băncii de date și a sistemului informațional în domeniul biodiversității;
- stabilirea și dezvoltarea legăturilor cu Organizațiile Neguvernamentale (ONG) din sectorul protecției mediului pentru realizarea obiectivelor din domeniul diversității biologice;

- delimitarea strictă a funcțiilor instituțiilor de stat și ale autorităților administrației publice locale în realizarea activităților din domeniul biodiversității;
- coordonarea folosirii surselor financiare ale fondurilor naționale (Fondul Ecologic) și internaționale pentru realizarea obiectivelor prioritare în domeniul conservării biodiversității;
- coordonarea și armonizarea activităților de conservare a biodiversității cu activitățile economice din teritoriu.

6. Rezumat general

În rezultatul evaluării la nivel național a stării actuale în domeniul conservării diversității biologice din Republica Moldova au fost stabilite următoarele:

1. Cadrul politic este, într-o anumită măsură, adecvat obiectivelor ce țin de conservarea biodiversității și utilizarea durabilă a resurselor biologice. Eficiența slabă se datorează integrării slabe a cerințelor CDB în politicile sectoriale și în planurile de activitate a Autorităților Publice Locale;
2. Cadrul legislativ-normativ asigură parțial realizarea strategiilor și planurilor în domeniul Conservării Diversității Biologice, dar necesită o perfecționare în vederea ajustării la cerințele actelor internaționale, cum ar fi:
  - procedura de compensație pentru persoanele fizice și juridice- victime ale poluării mediului;
  - sporirea responsabilităților și a mecanismelor de stimulare pentru CDB;
  - perfectarea regulamentelor normative ce țin de utilizarea durabilă a resurselor biologice și de aplicare a legislației adoptate;
3. Cadrul instituțional existent este suficient pentru realizarea obiectivelor prioritare în domeniul CDB. Eficiența slabă a cadrului instituțional în domeniul CDB este cauzată de :
  - coordonarea slabă a activităților;
  - lipsa suportului financiar.
4. Diversitatea biologică a țării este studiată insuficient. Cercetările științifice nu cuprind întregul spectru al biodiversității și deseori informația acumulată este fragmentară și nu poate servi ca argument pentru elaborarea recomandărilor conform cerințelor actuale. Aceasta se datorează finanțării insuficiente a cercetărilor respective.
5. Gestionarea resurselor biologice se află la un nivel foarte scăzut datorită nerespectării principiilor de utilizare durabilă a resurselor biologice, nivelului scăzut de profesionalism în veriga centrală și locală, lipsei de responsabilitate, educației ecologice nesatisfăcătoare și nivelului scăzut de trai al populației.
6. Cercetările în domeniul ingineriei genetice în Republica Moldova se afla în faza incipientă. Cadrul politic, legislativ și instituțional se află în perioada de consolidare. Veriga principală a legislației în acest domeniu îl constituie Legea cu privire la securitatea biologică și Regulamentul privind autorizarea activităților legate de obținerea, testarea, utilizarea și

comercializarea organismelor modificate genetic. Este creat Centrul pentru Securitatea Biologică. Legislația nu se implementează datorită lipsei controlului în domeniul respectiv.

7. Planificarea sistemică a fondului de arii naturale protejate de stat este asigurată suficient din punct de vedere politic, juridic și instituțional. Principalele impedimente în cale realizării acestor cerințe le constituie:
  - inactivitatea unor organe responsabile de promovarea activităților respective;
  - nivelul scăzut al planificării și controlului realizării activităților;
  - insuficiența resurselor financiare.
8. Dezvoltarea sistemului informațional, monitoringului biologic și elaborarea bazelor de date este asigurată politic și juridic. Cadrul instituțional practic lipsește. Finanțarea activităților ce țin de întreținerea sistemului informațional, implementarea monitoringului biologic și crearea bazelor de date este insuficientă și nu permite realizarea cerințelor respective.